

**КОНЦЕПЦИЯ ЗА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО СПОРТНА
АНИМАЦИЯ ЗА БЪДЕЩИ ПЕДАГОЗИ**

Донка Желева-Терзиева

**CONCEPT FOR A SPORTING ANIMATION SCHEDULE
FOR FUTURE PEDAGOGUES**

Donka Zheleva-Terzieva

ABSTRACT:

The specific of our time The technological advances, the progress of society and the gigantic scale of urbanization are legal processes that unfortunately cause very negative consequences for human health. The decrease in the motor activity of people is a ubiquitous phenomenon, leading to a number of adverse health effects, especially for the young generation. There is a problem of prevention and the effective fight against the hypodynamia among teenagers.

This article presents a concept of a new optional discipline “Sports animation” in the Bachelor’s programmes of all pedagogical specialties at the Faculty of Pedagogy, Thracian University. The expected learning outcomes of future pedagogues are related to learning and acquiring skills for competent work with respect to the personal psycho-physical development of adolescents, to environmentally friendly and healthy lifestyle and increased physical activity.

Key words: *reduced motor activity, sports animation, students of pedagogical specialties, professional pedagogical competence.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Техническият прогрес направи живота по-хубав и по-лесен, но съвременните механизирани и автоматизирани системи почти напълно освободиха хората от извършване на физически усилия, което съчетано с нездравословните условия на живот, продължителния престой пред компютърния и телевизионния екран, системното използване на транспортни средства, редицата технически улеснения и удобства в бита, благоприятства за ограничената двигателна активност в съвременното общество. Хиподинамията в днешно време е една от основните причини за многото социалнозначими заболявания. Без да може да се обобщи всичко, което е натрупано в съществуващата медико-биологична литература, може да се подчертае, че няма структура и функция в човешкия организъм, която да не е засегната от хиподинамията. Това

социално бедствие нанася много тежки и невъзвратими последици върху физическите и функционалните способности на организма.

Намалена, недостатъчна, понижена, ограничена двигателна активност или обобщено казано – **хиподинамията**, постепенно се превръща в огромен проблем за съвременното общество. С право днес специалистите я наричат „болест на цивилизацията”. Заболявания, характерни в миналото предимно за възрастните хора, в наши дни все по-често се срещат в зряла, дори в младежка и в детска възраст. Възникналият дефицит от двигателна активност нарушава баланса от биологични потребности на подрастващия организъм. Децата все по-рядко излизат от дома за игра, все по-рядко играят сред природата поради ред причини, които са твърде много и разнообразни. Редица автори свързват гледането на телевизия и използването на компютъра с разрастващата се агресия сред учащите. В резултат на хиподинамията се нарушават някои личностни психосоциологични характеристики, които влияят негативно върху вътрешните ресурси за контрол и самоконтрол на поведението. Това състояние се изразява с висока тревожност, негативни емоционални преживявания, ниска съпротивляемост при стресови ситуации, затруднени социални контакти и други прояви на психосоциален дисбаланс, което ги изолира и тласка към още по-голямо бездействие, а оттук и към вредни навици и привычки. Учениците, чиято активна двигателна дейност се изразява само с уроците по физическо възпитание и спорт, оформят голяма рискова група с данни за изразена хиподинамия (Попиванова, 2005: 41-42). Ето защо все по-актуален става въпросът за здравето на подрастващото поколение, за неговата физическа дееспособност и двигателна активност.

Научно е доказано, че движението е в основата на развитието на живата материя. То стимулира и регулира дейността на органите и системите, както и всички жизнени процеси в организма. Физическото възпитание, спортът и здравословният начин на живот са фактори, които подпомагат подрастващите при адаптирането им към условията на живот в една непрекъснато усложняващата се здравословна и екологична обстановка. Днес повече от всякога трябва да се правят опити за подобряване на двигателния режим на децата. За преодоляване на неблагоприятните последици от хиподинамията могат да се използват различни иновативни форми и средства за двигателна активност - игри, спорт и туризъм. Един от начините за организация на различни видове спортни дейности е спортната анимация. Атракциите, изненадата от непознатата или познатата игра, както и самата дума игра, са гарант за повишен интерес от страна на децата, които трябва да бъдат стимулирани да се движат.

Не случайно в Наредба 5 за общообразователната подготовка в Република България (2015: 133) към публикуваните през 2006 г. в документ на Европейския парламент осем ключови компетенции, е добавена още една девета, а именно: Умения за подкрепа на устойчиво развитие и за здравословен начин на живот и спорт.

Една от основните социални визии на физическото възпитание и спорта в съвременното общество е тяхната биоадапционна и психорегулативна роля, която осигурява на личността необходимата й степен на двигателна активност за пълноценна изява във всички сфери на живота. Заниманията с физически упражнения, спорт и туризъм в свободното време са приоритетно направление на държавната политика за повишаване на физическата годност на хората, снемане на психическото напрежение и утвърждаване на здравословен начин на живот. Националната стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2022 г. (mpres.government.bg/Documents/Documents/Strategii/Strategia_2012-2022.pdf) определя като най-благоприятна възраст за формиращото въздействие на спорта предучилищната и училищната възраст и извежда на преден план някои приоритетни задачи:

- оптимизиране на двигателния режим в предучилищните детски заведения като неразделна част от интелектуалното и емоционалното развитие и възпитание на децата със средствата и формите на богата и емоционално наситена програма от физически упражнения и игри;

- внасяне на промени в организацията и съдържанието на извънкласната и извънучилищната спортна дейност за пълноценно използване на свободното време и като ефективно средство срещу наркоманията, детската престъпност, насилието и други социални деформации;

- организиране на спортни прояви по време на училищните ваканции.

Според Т. Ангелова (2006: 46-47) съвременното ни изисква във всички области – и в образователната, и в спортнопедагогическата, и в туристическата, и в развлекателната, да се прилагат нови стратегии. Практиката убеждава, че за успешното осъществяване на спортно-развлекателните дейности от аниматорите се изисква добра базисна подготовка, висока професионална компетентност и реализация с творчество, отговорност, със стремеж към непрекъснато самоусъвършенстване. Актуални остават неоползотворените възможности за целенасочена подготовка и за разширяване на професионалната реализация на студентите от педагогическите специалности като аниматори.

Дейността на учителя като аниматор е свързана с творческо претворяване на идеи и добри практики в ефективни и атрактивни форми на обучение (Калчева, 2015: 698). Творчеството на учителя е комплексен израз на неговото активно отношение към учебно-възпитателната работа. Независимо от вида анимация основната фигура, която способства за нейното разгръщане и осъществяване, е аниматорът. Дословният превод на думата „animator” (лат.) означава „даващ живот”, „възпитаващ характер”, а „animateur” от френски се превежда като „вдъхновител”, „ръководител”, „организатор на свободното време”. Аниматорът е лицето, което организира и провежда разнообразни прояви за потребителите с цел насърчаването им към активен и целесъобразен начин за прекарване на свободното време. При спортната анимация по съдържателен обхват тези прояви са в областта на физическото възпитание и спорта. В зависимост от това спортният аниматор може да бъде организатор, съдия, водещ, сценарист, режисьор и дори участник в проявите.

Въпросите, свързани с анимацията, са в обсега на вниманието на специалистите най-вече в областта на туризма. З. Димитрова (2011: 322) твърди, че именно това е причината компетентността на учителя като аниматор да не е интегративна част от подготовката и квалификацията на бъдещите педагози. Според Н. Калоянова (по Димитрова, 2011: 322) подсилениите и в четирите стратегически цели на „Европа 2020” аспекти на образованието като мобилно, качествено, основано на равнопоставеност, социално сближаване, активно гражданско участие, творчество и иновации индикират, че Европейските общности трудно се справят с предизвикателствата на глобализиращото се образование. Педагозите трудно приемат предизвикателствата да изпълняват професионалните роли, които изисква от тях съвременната образователна ситуация. Те не успяват да „актуализират статусно-ролевите си сценарии”, компетентностно-ролевите им модели са нестабилни и предизвикват професионален стрес, както и се отразяват на ефективността на педагогическото взаимодействие. Авторката защитава тезата, че в триединството статус-роли-функции, ролята е компонентът, който взаимодейства с професионалните компетентности. Това означава, че за да бъдат ефективни в ролята на аниматори, учителите трябва да формират целенасочени професионални компетентности. Компетентността на учителя като спортен аниматор трябва да се приема като необходима професионална компетентност, която следва да се демонстрира от всеки учител. Тя може да се дефинира като „съвкупност от знания, умения и нагласи, необходими за организиране на свободното време на децата за по-атрактивно провеждане на различни видове спортни

дейности, за повишаване мотивацията и интереса им към системни занимания с физически упражнения и спорт” (пак там).

Развитието на нацията е силно зависимо от качеството на човешките ресурси. Това означава, че ако държавата иска да постигне напредък в развитието си, един от основните приоритети е създаването на качествени човешки ресурси. Педагозите са професионалисти, които отговарят за планирането и прилагането на учебния процес, оценяват и анализират резултатите от обучението. От тях се очаква не само да подобрят процеса на учене в класната стая, но и качеството на учениците в и извън учебния процес. Процесът не може да бъде отделен от ролята и компетентността на преподавателския състав. L. Spencer & S. Spencer (по Hakim, 2015: 9) определят компетентността като „основна характеристика на дадено лице, свързана с ефективността на индивидуалното изпълнение на работата”. Според Mulyasa (по Hakim, 2015: 12) професионално-педагогическата компетентност винаги е свързана с професионалните способности на педагога, с нивото на разбиране на обучаемите, с учебния процес, със самоконтрола, със способността да се управлява ученето, с проектиране, с внедряване, с оценка на резултатите от обучението и с развитие на обучаващите се да актуализират своя потенциал. A. L. Mirzagitova & L. G. Akhmetov (2015: 9022) определят професионалната компетентност на бъдещите педагози като съзнателна дейност на студентите от педагогическите специалности, насочена към усвояване на собствена психология и педагогическо знание, подобряване на педагогическите способности и професионалнозначимите качества.

Руската изследователка В. С. Плотникова обобщава достиженията на редица автори и представя следните крайни резултати от спортноанимационната дейност:

- поддържане на хармонично физическо и функционално развитие, развитие на двигателните умения и качества, на физическата дееспособност;
- развитие и укрепване на човешките ресурси през свободното време, намаляване на умората и възстановяване на силите;
- укрепване и разширяване на знанията по физическа култура и спорт в превенцията на болести и промоция на общественото здраве чрез засилване на пропагандни кампании и противодействие на асоциалното поведение;
- развитие на положително отношение към физическото възпитание чрез укрепване на уменията за системна двигателна активност, така че тя да се превърне в неразделна част от ежедневието;

- използването на физическата култура и спорта като важен компонент на моралното и интелектуалното развитие за натрупване и съхранение на нови знания, норми, ценности, нагласи;

- използването на физическата култура и спорта за развиване на хигиенни навици и мотивация за здравословен начин на живот.

Учебната програма по „Спортна анимация” е свързана с усвояването на специализирани знания и умения за организацията, структурата и съдържанието на спортната анимация, за особеностите при прилагането на средствата, методите и технологията ѝ при работа с деца. Ролята на учебния процес е насочена към промяна в нагласата за формиране на траен интерес и потребност за спорт и движение, съобразно възрастовите особености на децата от предучилищна и училищна възраст.

Целта на обучението по избираемата учебна дисциплина „Спортна анимация“ е студентите да придобият теоретични и методико-практически знания и умения при използване на физическите упражнения, подвижните, спортно-подготвителните и спортните игри в спортноанимационни програми. Използвайки игровия и състезателния метод и разнообразието от игрови средства на открито и на закрито, във водна среда и при зимни условия, бъдещите педагози ще имат възможността да осигурят разнообразни и занимателни спортни мероприятия.

Очакваните резултати са свързани с формиране на знания, умения и компетентности за реализиране на спортноанимационна дейност за деца от предучилищна и училищна възраст по време на извънкласните и извънучилищните занимания и училищните ваканции.

Академичните стандарти на учебната програма „Спортна анимация” осигуряват теоретико-методическа и практико-приложна подготовка, позволяваща на студентите да планират, организират и реализират спортноанимационна дейност с деца от предучилищна и училищна възраст.

Програмата включва семинарни и практически упражнения, предназначени за придобиване на:

- знания за: целта, значението, функциите и възможностите за реализиране на спортноанимационна дейност в професионалната дейност на педагога; правилата на различните видове спорт; технологията за провеждане на спортна анимация в различна среда; средствата и методите на спортната анимация при работа с деца; организиране и провеждане на спортни занимания, състезания, игри и спортни празници; използване на специализирани средства и

съоръжения при работа с деца; организация и контрол при спазването на правилата за безопасно провеждане на спортноанимационните мероприятия; оказване на долекарска помощ в случай на необходимост; вариативност при нужда, в зависимост от метеорологичните условия и средата.

- практически умения за: планиране, организиране и провеждане на спортни занимания, състезания, игри, спортни празници по време на извънкласната и извънучилищната спортна дейност; организиране на спортни прояви по време на училищните ваканции; разработване на спортноанимационни програми; планиране, организиране и координиране на спортноанимационни дейности в позната и в непозната обстановка; вземане на бързи и адекватни решения при непредвидени ситуации; видоизменяне на планираните мероприятия при невъзможност за тяхната реализация; организиране на група и мотивиране на децата; анализиране на проведените мероприятия и внасяне на корекции при необходимост.

Усвоените знания и придобитите практически умения ще дадат една завършена компетентност на практикуващите и проява на професионализъм в тяхната бъдеща дейност.

Учебната програма е предназначена за студенти от ОКС „бакалавър” за специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика”, „Начална училищна педагогика с чужд език” и „Социална педагогика” на Педагогически факултет при Тракийски университет, гр. Стара Загора.

Въз основа на направения обзор от достъпните литературни и документални източници могат да се направят следните заключения:

- Разработването на концепция за учебна програма „Спортна анимация”, формираща професионална компетентност за реализиране на спортноанимационна дейност с деца от предучилищна и училищна възраст, е необходимост за специалистите, работещи в областта на методиката на обучение по физическо възпитание във висшите училища.

- Апробирането на настоящия модел в академичната подготовка на бъдещите педагози е свързано с усвояване на знания и придобиване на умения за компетентна работа по отношение на личностно психо-физическо развитие на подрастващите, към природосъобразен и здравословен начин на живот и повишена двигателна активност.

- Внедряването на съвременен педагогически модел за обучение по спортна анимация на студентите от педагогическите специалности, разширява фокуса на тяхната професионално-

педагогическа компетентност и за тяхната реализация като спортни аниматори с творчество, отговорност и със стремеж към непрекъснато самоусъвършенстване и в същото време подпомага връщането на децата и учениците към активна двигателна дейност.

Новите изисквания към образованието – да бъде адекватно на потребностите на обществото, изискват промени в учебната документация на педагогическите специалности във висшето училище. Предложената учебна програма по „Спортна анимация” разкрива в теоретичен и очертава в практически план реализацията на една от основните цели на обществото - широкото навлизане на физическите упражнения и спорта в бита на хората, като основни компоненти на съвременния модел за здравословен начин на живот, в най-широкия смисъл на това понятие, т.е. като състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие на личността, групата, обществото. Здравето е неопенимо богатство за всеки човек, основно човешко право и солидно човешко инвестиране.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ангелова, Т. (2006). Движение, игра, самоусъвършенстване.
2. Димитрова, З. (2011). Теоретичен модел за професионална компетентност на учителя като аниматор. Бургас: Годишник на Университет „Проф. А. Златаров”, XL, 321-324.
3. Калчева, А. (2015). Ролята на учителя като аниматор. Педагогика, 5, 693-701.
4. Плотникова, В. С. (2013). Роль анимационной деятельности в формировании здорового образа жизни подростков и молодежи. Петрозаводск: ГОУ ВПО „Карельская государственная педагогическая академия”.
5. Попиванова, Ц. (2005). Обездвижването на подрастващите в училищна възраст. Спорт и наука, 3, 33-45.
6. Mirzagitova, A. L., L. G. Akhmetov (2015). Self-Development of Pedagogical Competence of Future Teacher. Russia: Kazan Federal University - International Education Studies, 3, 9020-9039.
7. Hakim, A. (2015). Contribution of Competence Teacher (Pedagogical, Personality, Professional Competence and Social) on the Performance of Learning. The International Journal of Engineering and Science (IJES), 01-12.
8. НАРЕДБА № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка. Обн. – ДВ, бр. 95 от 08.12.2015 г., в сила от 08.12.2015 г.
9. Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2022, приета от

41-ото Народно събрание на 24 ноември 2011 г. (mpres.government.bg/Documents/Documents/Strategii/Strategia_2012-2022.pdf).

Author Info:

Donka Zheleva-Terzieva, Assist. Professor
Trakia university - Stara Zagora, Faculty of education, Republic of
Bulgaria
donkaterzieva2006@yahoo.com